

KERTINĖ PARAŠTĖ

Lietuva tebelaukia savosios išeivijos pagalbos...

Istoriniai 1988-ųjų metų įvykiai Lietuvoje, joje susidariusi revoliucinė situacija ir psichologinė įtampa jau kurį laiką mūsų kelia didelį susidomėjimą. Mes stebime tuos įvykius iš toli ir vienas kito nuolatos klausinėjame: kuo visa tai pasibaigs? Klausinėjame tarsi sėdėtume dideliame stadione arba teatro salėje, būdami labai sudominti vykstančiomis sportinėmis varžybomis arba vaidinimu scenoje, visai nenuotokdami, koks bus tų varžybų galutinis rezultatas arba kokia bus dramos finalinė atomazga? Vieni palaikome vieną komandą arba esame įsijautę į vienus aktorių atliekamus personažus, kiti sergame už kitą komandą ir simpatizuojame kitiems aktoriams. Tai ypač išryškėjo, lyginant du dabar Lietuvoje dominuojančius faktorius — Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdį ir Lietuvos Laisvės Lygą, visai nematant, jog virš abiejų galvos kabo juodas audros debesys.

Čia netenka kalbėti apie pasyviuosius, nuo lietuviškojo veikimo išeivijoje visai nusišalinusius ir iš viso nebeturinčius jokių sentimentų Lietuvai. Atrodo, jog jiems Lietuvos likimas jau visai neberūpi. Tai turbūt yra vienas iš pagrindinių požymių, sprendžiant klausimą: ką laikyti lietuviu?

Mūsų išeivijoje tačiau yra daug energingų, veiklių, judančių ir kažką darančių lietuvių. O pažvelgus iš šalies, matyti, jog ne visų tas veikimas yra reikšmingas, prasmingas arba reikalingas.

Dabar labai krenta į akis tai, jog sumarinis veikimas net ir tų, kurie tikrai atlieka svarbų ir Lietuvai reikalingą darbą, deja, šiuo metu nei savo kokybe, nei to darbo intensyvumu visai nesiskiria nuo tos sumarinės veiklos, kokia ji buvo, pavyzdžiui, prieš porą metų, arba net prieš metus, kada buvo sunaudota daug energijos smerkiant „apskritojto stalo“ Vilniuje dalyvius.

Taigi ir kitataučiams mūsų elgesys ir jiems nesuprantamas mūsų dėsims duoda pagrindą manyti, jog dabartiniai įvykiai Lietuvoje nėra verti ir jų pačių dėmesio. Tai, ką rašo jų laikraščiai — tik tai dienos sensacija. Deja, nesame jiems mūsų tėvynės veidrodžiu, kokių visi turėtume būti.

Amerikoje ir kituose kraštuose sutikau daug lietuvių, kurie tik-

rai ir be jokio apsimitimo nuoširdžiai išgyvena dabar Lietuvoje vykstančią dramą. Jie blaiviai ir objektyviai ją vertina ir realistiškai žiūri į savosios tėvynės ateitį. Jie nori visomis savo jėgomis, kad ir netiesioginiu būdu, padėti Lietuvai išsivaduoti iš jos tebevelkamo okupacinės priespaudos jungo ypač dabar. Tačiau ir jie žvalgosi į vadus arba ieško kitų iniciatorių. Negavę vadų pritarimo, patys tapti iniciatoriais nesiryžta, bijodami pasilikti kitų nesuprastais ir pajauktais arba užsitraukti vadų nemalonę.

Inspiracija daugumai tiktai savuoju autoritetu paremtos nuomonės, nesvarbu, kad pasenusios ir atsilikusios nuo gyvenimo, de-ja, kai kam išeivijoje yra tiesiog chroniška liga.

Labai, oi kaip labai reikalingas rimtas persitvarkymas visoje mūsų išeivijoje ypač dabar, kad Lietuva, kaip tik dabar, galėtų už jos nusitverti taip, kaip kad skęstantysis griebiasi už gelbėjimosi rato.

Dabartiniai įvykiai Lietuvoje vertia iš pagrindų pertvarkyti visą mūsų išeivijos organizuotą veikimą. Nei dienos, anei valandos negalima delsti, kad mūsų pagrindinės organizacijos — VLIKas, PLB ir ALTA tuojau pat surastų bendrą kalbą tam, kad apjungus ir sukoncentravus visas fizines ir dvasines pajėgas galima būtų pradėti energingą veikimą tokia kryptimi, kuri Lietuvai šiuo metu yra reikalingiausia.

Ne nepriklausomybės atgavimas Lietuvai šiuo metu yra svarbiausias dalykas, o išsaugojimas to, kas einant keliu į laisvę jau yra pasiekta, ir pasiekimas to, kas dabartinėje Lietuvos situacijoje dar įmanoma pasiekti.

Kiekviena diena praleista vien tik pasyviai įvykių Lietuvoje stebėjimui yra didelis praradimas. Lietuvoje jau dabar yra iškiles didelis pavojus, jog ir Persitvarkymo Sąjūdžio, ir Lietuvos Laisvės Lygos veikimas, pagaliau ir pats, lyg lelijos žiedas prasiskleidęs, tautinis atgimimas gali pasibaigti taip, kaip panašūs siekimai ir reiškiniai pasibaigė kituose sovietų kontroliuojamuose kraštuose: prieš 40 metų Rytų Vokietijoje, prieš 32 metus — Vengrijoje, prieš 20 metų — Čekoslovakijoje ir prieš 7 metus — Lenkijoje.

Pažvelkime dabar į Lietuvą (Nukelta į 2 psl.)

Karalius kenčiančiam pasauliui

Kristaus karališkumas
Morkaus evangelijoje

ALDONA ZAILSKAITĖ

Ruduo eina prie galo. Beveik visi lapai jau nukritę. Gamtos žydėjimo, vaisingumo sezonas užsibaigė, netrukus prasidės gilus žiemos miegas. Gamtos metams besibaigiant ir Bažnyčia eina prie liturginių metų galo, priešpaskutinį metų sekmadienį parinkdama skaitinius, apie mūsų pasaulio pabaigą — kaip Dievui ištikimoji tauta bus išgelbėta per negandos laiką (Dan 12:1-3), kaip Kristus sėdi Tėvo dešinėje, laukdamas, kol jo priešai bus patiesti jam po kojų (Žyd 10:11-14, 18), ir kaip Žmogaus Sūnus, mėnuliu gestant ir žvaigždėms krentant, ateis debesyje su šlove žmonių teisti (Morkaus 13:24-32).

Paskutinį liturginių metų sekmadienį yra švenčiama Kristaus Karaliaus ar Valdovo šventė, kas yra lyg praplėtimas, sustojimas prie praėjusio sekmadienio skaitiniuose minėto Kristaus, sėdintio Tėvo dešinėje, ar Žmogaus Sūnaus, ateinančio debesyje su didele šlove. Todėl ir šios šventės skaitiniai apibūdina tą Žmogaus Sūnų (Dan 7:13-14), pristatę Kristų kaip tą, kuris, iš meilės savuoju krauju mus atpirkęs, padarė iš mūsų karalių (Apr. 1:5-8), ir primena, kaip jis Pilotui pasakė, kad jis yra karalius (Jn 18:33b-37).

O mes gyvename kultūroje, pamilusioje demokratiją, piktinamės bet kokia tirnija, despotizmu, pasibaisėjame karaliais, pavergusiais milijonus, kad savo galvas aukso karūnomis papuoštų. Sunku užmiršti ir mūsų tautos nelaimingą patirtį su Lenkijos valdovais, Rusijos carais, dabartinę jos priespaudą sovietų imperijoje. Tad sunku džiaugtis pompastiškais Kristaus Karaliaus vaidžiais.

Taip, kas sekmadienį kartojame, kad Kristus sėdi Tėvo dešinėje, tikime, kad kartą miręs ir prisikėlęs, dabar jis yra savo garbėje — bet sakyti, kad karaliaus — lyg ir nesiderina su jo gyventu gyvenimu žemėje; be pastogės, pamilus elgetas, prasičokus, nusidėjėlius, paliegėlius, silpnuosius.

Matydamas karališko Kristaus paveikslą, kai kas tik aiškiau pasijunta Kristaus, pasitraukusio karaliauti, apleistas — kai milijonai Afrikoje miršta badu, kai auga pasaulyje tūkstančiai net ir visai nekaltų žmonių, mirstančių lėta mirtimi nuo AIDS, kai net mūsų krašte bemažai sunkėja pragyvenimo sąlygos, daugėja, ne mažėja vargšų skaičius, kai pa-

sauliui gresia ekologinis susinakinimas ir dar daugybė kitų pavojų. Ar tai Kristaus karališkumas, gali kai kas paklausti. O jei Kristus tik danguje karaliauja, kodėl reiktų mums žemėje tai švesti? „Manęs neužbovysi amžinybės viltimi; jei tikėjimas man nepadeda dorotis su realiu pasauliu, neturiu laiko davatkiškoms fantazijoms“, pasakytų ne vienas realistas.

Bet ar iš tikrųjų Kristaus Karaliaus šventė yra nereali kenčiančiam pasauliui? Ar gal tik šiuo atveju mes, modernūs žmonės, nebūsimė praradę kurios nors dalies savo krikščioniško paveldo? Mančiau, kad gal ir esame. Gal mūsų ausys nejučiomis išsėnuoja net ir Kristaus Karaliaus šventės skaitiniuose labai realistiškas užuominas apie Kristaus kančią ir mirtį, be kurių jis iš tikro nėra joks karalius — nei Tėvo dešinėje, nei savo mistiniame kūne žemėje — tikinčiuosiuose Bažnyčioje.

Iš tikrųjų gal gyvendami patogia, nepersekiojami laisvame pasaulyje, nebesuprantame Kristaus kančios svarbos gyvenimo žmogiškumo išsaugojimui. Tai gerai supranta Sibiro kančiose nepalūžę mūsų tautiečiai, tie, kurie drįsta, mirčiai žiūredami į akis, liudyti teisybę ir dorą. Kristaus kančios svarbą, kovojant prieš smurtą, melą, žmonių išnaudojimą, moralinį naikinimą — net ir kovojant prieš savo paties dvasią naikinančius polinkius — gerai supranta kiekvienos tautos ir kiekvienų laikų herojai — šventosios ir šventieji — kanonizuoti ir nekanonizuoti.

Kristaus kančios kartinė svarba krikščionybėje matoma ir iš to, kaip ir krikščioniškoji evangelija rutuliojosi. Žinia, seniausioji evangelija — Morkaus — tebuvo surašyta ne anksčiau negu trisdešimt penkeri metai po Kristaus mirties. Prieš tai evangelija buvo skelbiama žodžiu, tik vėliau krikščionims šen ten užsirašijant kai kuriuos Kristaus posakius, girdėtus iš jį pažinojusių. Egzegetai rado, kad seniausios skelbiamos evangelijos — gerosios naujienos turinys buvo Kristaus išganingoji mirtis ir prisikėlimas. (Tokių pirmųjų pamokslų parankius pavyzdžius turime Petro pamoksluose, ypač Apd 2:22-36, 4:8-12, ir Pauliaus laiškuose.) Tik vėliau prie Kristaus kančios prasmės skelbimo buvo pridėtos jo kančios kelio detalės, o dar vėliau ir kančią vedusio gyvenimo pasakojimai, kurie tada jau buvo surašyti mūsų turimose Evangelijose.

Tai svarbi sąvoka — Evangelijose surašytas Kristaus gyvenimas matytinas kaip paaiškinimas, kodėl Kristus — Mesijas turėjo mirti. Kad Mesijas, t.y., žydų tikėtasis karalius, juos išvaduos, turėtų mirti — tai ir tuomet, ir dabar yra daug kam papiktinimas. Šitai išaiškinti buvo surašytos evangelijos: parodyti, jog kaip tik Kristus mirtyje iškilo tikrasis jo karališkumas — koks jis karalius. Jis

„Palytėjimas“

Nuotrauka Sauliaus Paukščio (Vilnius, Lietuva)

Iš septynioliktosios Lietuvių fotografijos parodos, vykusios 1988 m. spalio mėn. 21-30 d. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje.

yra tikras karalius, bet ne žemiškomis sąvokomis.

Kaip Morkaus evangelijos autorius tai atlieka penkiolik-tame evangelijos skyriuje, Kristaus kančios aprašyme, gražiai iškelia kun. Frank Matera savo knygoje *The Kingship of Jesus* (Chico, CA: The Scholars' Press, 1982). Kančios ir karaliavimo atpasakojime Morkus naudoja ypač aštrią ironiją, net kraudamas vieną ironiją ant kitos. Morkaus 15-tas skyrius yra pilnas užuominų į kitas evangelijos vietas, nes tai yra jo evangelijos pabaiga ir susumavimas. Prisikėlimo epizodus pridėjo vėlyvesnėji evangelijos redaktoriai, nes jie kažkaip nepastebėjo Jėzaus triumfo kančios aprašyme. Nepastebėtume gal ir mes, jei kiti mums neparodytų.

Kristaus karališkumas Morkaus evangelijoje

Tad žvilgtelėkime trumpai į Morkaus evangelijos struktūrą, kuri kaip tik sukurta nurodyti Kristaus karališkumo bruožus. Aplamai žiūrint, šv. Morkaus evangelija susideda iš trijų dalių: (1) įvykiai Galilėjoje — stebuklai, gydymai, apaštalių pašaukimas; čia Jėzus parodo savo dievišką galią, bet dar formaliai nemoko; (2) kelionė į Jeruzalę (8:27-10:45), kuri prasideda su Petro išpažini-

mu, kad Kristus yra Mesijas — t.y., karališkasis Izraelio gelbėtojas, bet čia, kaip ir kitur šioje evangelijoje prieš jo kančią, kai tik kas nors suvokia Jėzų esant Mesijui, Jėzus uždraudžia apie tai kalbėti; šiame skyriuje, mokydamas, ką tai reiškia jį sekti, jis trimis atvejais išpranašauja savo kančią; ir (3) įvykiai Jeruzalėje. Čia Jėzus jau aiškiai konfrontuoja tuos, kurie siekia kitus pavergti, savo tikslams, pasi-pelnymui išnaudoti — fariziejus bei kitus, kurie, Dievo vardu kalbėdami, atstumia žmones nuo Dievo, jiems uždedami nepanešamas naštas.

Nuo pat evangelijos pradžios Morkus rodo Kristų vartojantį dievišką (karališką) galią ne tik audras suraminant, bet ir žmones pavergti, savo tikslams, pasi-pelnymui išnaudoti — fariziejus bei kitus, kurie, Dievo vardu kalbėdami, atstumia žmones nuo Dievo, jiems uždedami nepanešamas naštas.

Kelionėje į Jeruzalę, mokydamas, kokia jo karalystė ir ko iš jos galima tikėtis, Jėzus tris kartus atitaiso apaštalių klaidingą jo mesijškumo supratimą, pranašaudamas savo kančią ir mirtį.

Šios pranašystės apibūdina tris jo mesijškumo-karališkumo bruožus. Pirmoji kančios pranašystė įvyksta po to, kai Petras pripažįsta Jėzų esant Mesijui. Čia Jėzus apie save kalba dviguba prasme, vartodamas išsireiškimą „Žmogaus Sūnus“: (1) žmogus, kuris, priešingai dievams, dėl žmogiškos prigimties turi kentėti ir (2) taip pat ir Danieliaus knygoje užsimintą žmogaus sūnaus prasmę: to, kuris ateis debesyje, įsteigdamas naują, atkurtą, tobulą karalystę. Kai Petras pasipiktina Jėzaus kančios pranašyste (8:31), Jėzus paaiškina, kad nėra kito kelio ir tiems, kurie nori juo sekti (8:34-35).

Apaštalai buvo panašūs į mus: kančios būtinumo, norint karaliauti su Kristumi, jie nesuprato. Antrąją kančios pranašystę Jėzus padarė po to, kai apaštalai jo paklausė, kodėl jie negalėjo išvartoti piktosios dvasios iš vaiko. Jėzus atsakė, kad tai galima padaryti tik malda (9:28-29). Apaštalai, matyt, manė, kad, būdami Kristaus sekejai, tad ir galios patikėtini, jie galėsia patys išvarinėti piktąsias dvasias. Kristus gi jiems atsakė, kad tai įmanoma tik malda. Kristaus karališkoji galia remiasi ne asmenišką galia, bet dievišką galia.

(Nukelta į 2 psl.)

Šiame numeryje:

Lietuvai reikalinga kitokia išeivijos pagalba • Kristaus karališkumas šv. Morkaus evangelijoje • Tilžės aktas po septyniadešimt metų • Mažosios Lietuvos poetų antologija • Fridricho Bajoraičio, Mikelio Hofmano, Kristupo Lekšo eilėraščiai • Dainavos ansamblio „Lietuviškos Užgavėnės“ • Lietuviška „Antis“ Italijoje

Tilžės aktas 1988 metų tautinio atgimimo šviesoje

Mažosios Lietuvos rezistencinis sąjūdis kreipiasi į Šventą Tėvą

Prieš 70 metų Prūsų Lietuvos tautinė taryba, įsisteigusi 1918 m. lapkričio mėn. 16 d., paskelbė deklaraciją, kurią išleido 1918 m. lapkričio mėn. 30 d., kad Mažoji Lietuva nori atsiskirti nuo Vokietijos ir susijungti su Didžiąja Lietuva, 1918 m. vasario mėn. 16 d. paskelbusia savo nepriklausomybę. Nuo tada Lietuva pergyveno daugybę reikšmingų istorinių permąnų, o Mažosios Lietuvos geografinė ir politinė padėtis atsidūrė itin problematiškoje ir kritiškoje mūsų tautai būklėje.

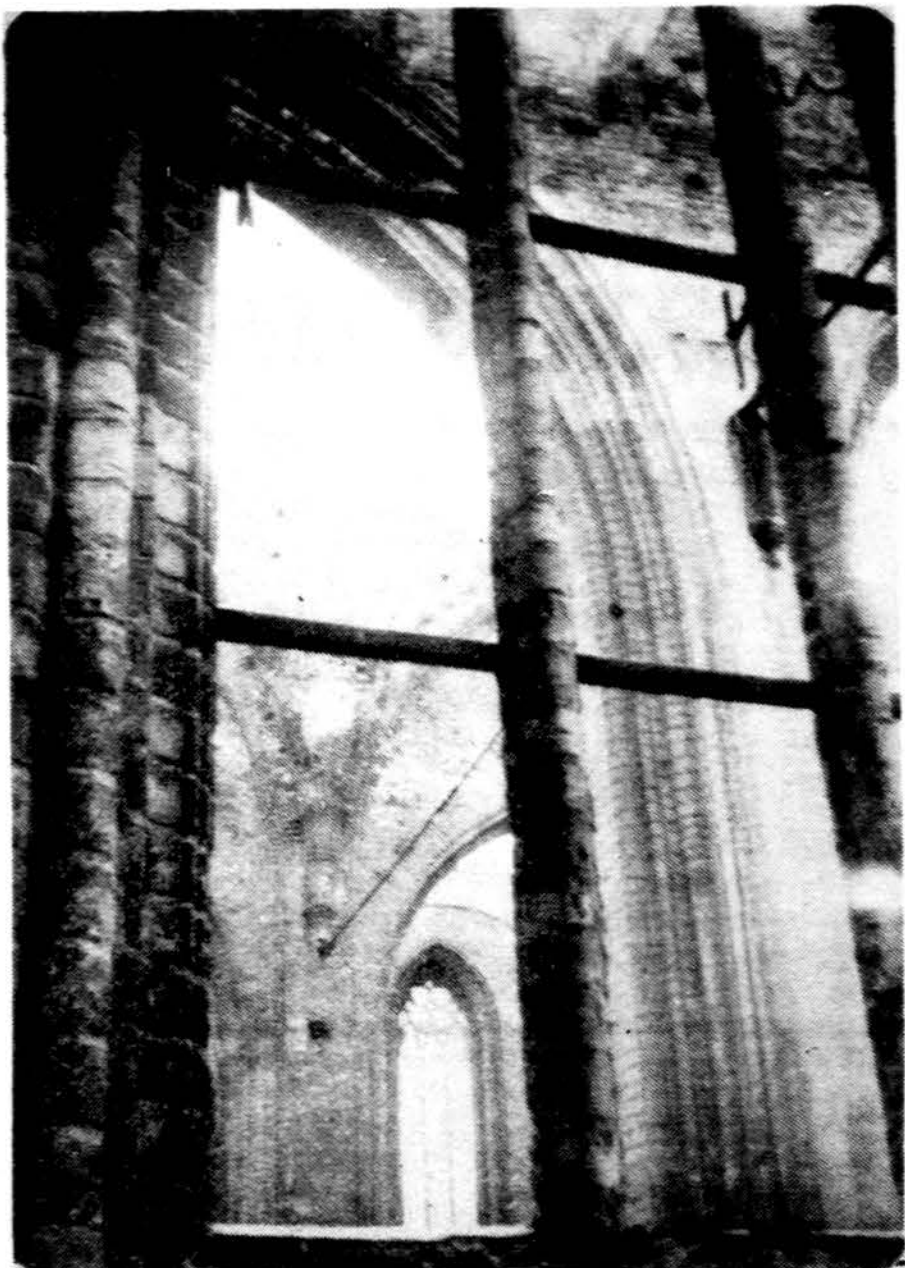
Mažosios Lietuvos lietuviams rūpi, kad jų tėvų žemė, totaliai nusiaubta baisaus holokosto, neliktų už prisikėlančios tautos ribų ir atsakomybės išsaugoti tą jos gyvenimo erdvę krikščionybė. Gelbėdami krikščionybę ir tautą jos naujo prisikėlimo aušroje, jie kreipiasi į Šventą Tėvą, prašydami priskirti jų tėviškę kraštą prie Lietuvos bažnytinės provincijos.

Šių metų rugsėjo 15 dieną Mažosios Lietuvos rezistencinio sąjūdžio taryba pasiuntė popiežiui Jonui Pauliui II tokio turinio laišką:

Šventasis Tėve,

Tikėdami, kad tikėjimo dalykuose nėra menkų ir nesvarbių reikalų, mes, Mažosios Lietuvos rezistencinio sąjūdžio taryba, drįstame kreiptis į Jus, Šventasis Tėve, su prašymu, kad Apaštališkasis sostas Mažąją Lietuvą, šandien TSRS ribose vadinamą Kaliningrado sritimi, priskirtų prie Lietuvos bažnytinės provincijos, nes tai nuo amžių lietuvių žemė.

Senųjų graikų bei romėnų pirkliai, gabendami pas save Baltijos jūros gintarą, rado tas pačias lietuvių gentis, ten apsigyvenusias prieš Kristaus laikus ir kurios ten, net nežinant, 1709–11 m.

Karaliaučiaus katedros viena iš šoninių navų (nuotrauka daryta šių metų vasarą).

baisųjį marą ir amžius užtrukusius vokiečių sistemingus bandymus tas žemes kolonizuoti vokiečiams ir jas suvokietinti, net iki Antrojo pasaulinio karo pabaigos plačiai gyveno ir (ypač senesnieji) vis kalbėjo lietuviškai.

Romėnų istorikas Tacitas pirmajame šimtymetyje po Kristaus aiškus, tas pačias senas lietuvių gentis, dorybių bei ūkininkavimo atžvilgiu statė pavyzdžiu vakaruose nuo jų gyvenantiems ger-

manams.

Graikų geografas ir astronomas Ptolemėjus antrame šimtymetyje po Kristaus išvardijo ten gyvenusias prūsų/lietuvių gentis: galindus ir sūdavius. Tie patys vardai tose pačiose vietovėse minimi ir Petro Dusburgiečio tryliktojo amžiaus kronikoje, aprašant kaip kryžiuočiai prūsus ir lietuvius naikino. Herkus Mantas 1261-1273 metais buvo sukęs tą žemę prieš kryžiuočius.

Tame krašte kankinio mirtimi mirė šv. Vaitiekus 997 metais ir šv. Brunonas 1009 metais, kuris 1008 metais buvo pasiekęs ir pietų Lietuvą. Ten tryliktojo šimtymetyje, popiežių Inocento III, Honorijaus III ir Grigaliaus IX pavedimu, sėkmingai vykdė tikro misionieriaus darbą vyskupas Kristijonas.

Ten 1547 metais kun. Martynas Mažvydas savo *Kateizmu* pradėjo lietuvių spausdintą žodį, o 1579-1590 metais kun. Jonas Bretkūnas išvertė Šventąjį raštą į lietuvių kalbą. Ten Danielius Kleinas 1653 metais išleido lotynų kalba pirmą „Grammatica Lituanica“. Ten kun. Kristijonas Donelaitis 1765-1775 metais parašė poemą „Metai“, dabar išverstą į visas Europos kalbas ir net į japonų kalbą. Ten Karaliaučiaus universiteto vicerektorius Liudvikas Gediminas Martynas Reza 1825 metais išleido pirmąjį *Dainų* rinkinį lietuvių kalba. Ten Karaliaučiaus universiteto profesorius Fridrichas Kūrsaitis 1847 metais išleido pirmąjį lietuvių kalbos kirčiavimo mokslinį veikalą, kuriuo sekė lietuviškieji žodynai, gramatika, šv. Rašto ir giesmių nauji tekstai. Ten 1860-1875 metais, o ypač po to, kai rusai numalšino 1863 metų sukilimą ir Lietuvoje siautė Muravjovas „Korikas“, Žemaičių vyskupas Motiejus Valančius spausdino savo religinius ir visuomeninius raštus ir juos slaptaigabeno į Lietuvą išplatinti. Ten 1883-1886 metais buvo leidžiamas pirmasis atgimstančios Lietuvos žurnalas *Aušra*. Ten 1886-1904 metais, t. y. iki lietuvių kalba rašinių lotynų rašmenimis spausdinimo draudimo panaikinimo, buvo leidžiama daugybė katalikiškų knygų bei laikraščių, iš ten slaptaigabentų į Lietuvą.

Ten 1898 metais Mažosios Lie-

Kelias iš Karaliaučiaus į Tilžę (nuotrauka daryta šių metų vasarą).

tuvos lietuviai išrinko J. Smalakį savo atstovu į Vokietijos Reichstagą. Ten tris kartus iš eilės: 1903, 1908 ir 1913 metais lietuviai išrinko prof. Vilių Gai-galaitį savo atstovu į Prūsijos Landstagą. Ten 1918 metais išrinktoji Mažosios Lietuvos taryba atskiru aktu pareikalavo „priguldymo Mažosios Lietuvos prie Didžiosios Lietuvos“ ir 1919 m. balandžio mėn. 8 d. raštu tą reikalavimą pateikė Versalio taikos konferencijos pirmininkui. 1920 m. kovo mėn. 20 d. Lietuvos valstybės taryba savo nariais kooptavo Mažosios Lietuvos tarybos atstovus. Tos žemės sūnus lietuvių rašytojas ir filosofas dr. Vilius Storasta-Vydūnas (1868-1953), vienintelis nacinėje Vokietijoje, buvo išdrįsęs parašyti Vokietijos kancleriui Hitleriui protestą dėl nacių antihumanizmo.

Ten, ką Antrojo pasaulinio karo audra neišžudė, sovietiškas okupantas išnaikino, o neišnaikintus (daugiausia autochtonus lietuvius) išvežė į Sibirą, jų vieton atgabenant veik vien rusus iš RSFSR. Tačiau ten dabar vėl yra apie 45,000 lietuvių. Tai tie lietuviai, kurie Stalino laikais buvo išvežti iš Lietuvos ir 10-15-25 metus iškaleję sovietų koncentracijos stovyklose ir išlikę gyvi, negavę leidimo grįžti į

ten, iš kur jie buvo išvežti, apsigyveno toje Kaliningrado srityje, kuri formaliai sovietų valdžios yra priskirta prie RSFSR ir tik kurioje tie buvę kaliniai, norėdami būti arčiau savo tėvynės, galėjo apsigyventi.

Ten jie neturi nei vienos bažnyčios, bet gal, tą sritį prijungus prie Lietuvos bažnytinės provincijos, bus imanu ir joje iškurti, įrengti, o gal net pastatyti bažnyčia. Drauge manome, kad tą sritį, iki šiol priklausanti Varmijos vyskupijai, priskyrus prie Lietuvos bažnytinės provincijos, Lietuvos dvasiškai galės ir ten pradėti apaštalavimą, atnešti dvasinę pagūdą tiems išlikusiems sovietų koncentracijos stovyklų buvusiems įnamiams.

Su krikščioniška pagarba,

Mažosios Lietuvos rezistencinio sąjūdžio taryba

Vincas Žiobrys, pirmininkas
Algis A. Regis, sekretorius
Nariai:

R. Buntinas
A. Kleinaitis
J. Lampsatis
Apolinaras P. Bagdonas
Jonas Dainauskas
Balys Račkauskas
Vilius Trumpjonas
Vacys Prūsas

Karalius kenčiančiam pasauliui

(Atkelta iš 1 psl.)

kurios reikia prašyti. Karaliavimas su Kristumi nėra savarakiškas galios vartojimas, o priklausymas nuo Tėvo, buvimas Dievo tarnu žmonių naudai, ne savo pasitenkinimui. Savo karaliavimui nusakytį Jėzus ir antrą kartą pranašavo kančia, paaiškindamas, kas yra tikroji garbė jo karalystėje: „Jei kas trokštąs būti pirmas, tebūnie paskutinis ir visiems tarnauja“ (8:35).

Bet, matyt, kad ir to paaiškinimo mokiniai nesuprato, nes netrukus jie vėl prašo svarbiausių vietų (iš Kristaus kairės ir dešinės) jo karalystėje arba bent, kad jis jiems padarytų, ko tik jie prašys (10:37). Kristus jiems atsako trečia kančios pranašystė: kad ne tik jis pats turės žiauriai kentėti, bet kentėjimas laukia ir jo mokinių, kurie nori su juo karaliauti (10:38).

Tai gi Kristaus mokinius rūpinasi ne galios turėjimu, kad ir per patį Kristų ar iš Dievo, ne aukšta vieta Dievo akyse, jau nekalbant — žmonių, o tarnavimu kitiems, net iki mirties. Tai vienintelis atpildas, kurį Kristus savo mokiniams pažada, ir jis pats savo kančioje yra to mokymo pavyzdys (10:45).

Taip, Kristus turėjo paties Dievo galią ir jis ją perleido savo mokiniams, bet Dievo galios naudojimas jam nesė mirtį nuo to, kurio Dievo galiai priešinosi, nes ji pastoja kelią jų pavergiančioms, kitus išnaudojančioms užmačioms. Karaliavimas su Kristumi yra galios naudojimas, priešintis blogiui: ne savų ambicijų, kad ir dvasinių, tenkinimas, o savos gerovės užmir-

šimas ir pasivedimas Dievo tikslams, nes ir fizinė mirtis nieko nereikia prieš dievišką garbę, kuria su Kristumi dalijamės.

Kristaus karališkumas jo kančioje

Skaitant Morkaus evangeliją nuo pradžios, pastebėsime idomų dalyką. Visoje evangelijoje iki pat 15-to skyriaus, Morkus žodžio „karalius“ ryšium su Kristumi nėra nė karto minėjęs. O šiame paskutiniame skyriuje Morkus žodį „karalius“ pavartoja net šešis kartus, trijose situacijose: 1. kai Pilotas Kristų apkaltina vadinimusi karaliumi (15:2); 2. kai minia jį atmeta kaip karalių (15:9, 12); 3. kai jis yra pajaukia mas kaip karalius (15:18) ir kaip žydų karalius nukryžiuojamas, viešai pripažįstamas karalium iškaba ant kryžiaus (15:26).

Išryškinimui Kristaus karaliavimo sampratos Morkus vartoja įvairias kontrasto ir ironijos formas. Morkus Kristų parodo kontraste su žemišku valdovu Pilotu, tada įnirtusios minios lūpose, kuri laukė Mesijo-karaliaus ir kuri, kai jį buvo duota pasirinkti Jėzų ar Barabą, pasirenka Barabą, ir taipogi trijuose iš Jėzaus tyčiojimosi epizoduose. Ypač pastaruosiuose Morkus pabrėžia įvairius Kristaus karališkumo bruožus.

Pradėkime pirmiausia pastebėdami, kaip Morkus vartoja vadinamąjį irėminimą — savo laikotarpio literatūrinę priemonę svarbioms mintims išskirti. Pirmieji, labai dideli rėmai, apima visą penkioliktą skyrių ir duoda jam tematinį kontekstą: skyrius prasideda Pilotu rūmuose, kur jis atiduoda Kristų budeliams, ir vėl

į juos sugrįžta, kai Juozapas iš Arimatejos pas Pilotą ateina prašyti Jėzaus lavono.

Morkus Pilotą priešpastato Kristui Pilotą pasikalbėjime su Jėzumi. Ir Jėzus, ir Pilotas yra gavę galią, abu yra valdovai. Tačiau Kristus vieną kartą vartoja savo dievišką galią, Pilotas — kitaip. Jėzus Alyvų darželyje, nors ir nenorėdamas, pasiveda Dievo valiai ir laisvai eina atlikti išganymo darbo, nežinantis, kaip brangiai jam tai atsieitų. Žinodamas, kad jo galia yra iš Dievo, ne iš jo paties ar patrakusios minios, nejaucia reikalo niekam įtikti. Pilotas gi savo galią vartoja ne žmonėms tarnauti, siekiant bendrojo labo, o jiems pataikauti. Jis pasiduoda įnirtusiai miniai ir jai leidžia nueiti į tamsiausią dieną žmonijos istorijoje. Pilotui irgi buvo duota galia — tačiau jis atsisakė ją panaudoti, pasidavė tamsybių dvasiai, vien dėl to, kad žiūrėjo ne Dievo valios, o trumpalaikio savo patogumo, išvengt galimų rūšių, įtikti žydų vadams ir galų gale gauti iš cėsoriaus pagyrimą.

Žodiniiais rėmais Morkus pažymi ir kiekvieną iš trijų tyčiojimosi epizodų. Kareivių pasityčiojimas (15:16-20) įreminamas žodžiu nukryžiuoti: „O Jėzų nu-plakdino ir atidavė nukryžiuoti“ prieš pat kareivių tyčiojimasi ir „Tuomet kareiviai išveda Jėzų nukryžiuoti“ tuoj po jo. Viduj šio pasityčiojimo Morkus naudoja dar vienus skliaustelius: pradeda ir baigia šį epizodą, paminėdamas purpurinį apsiaustą (15:17-20).

Antrasis pasityčiojimas, Kristui jau esant ant kryžiaus, įvedamas ir užbaigiamas, paminint

laiką — trečią ir šestą valandą (15:25-33a). O pats šis praeivių pasityčiojimo pasakojimas prasideda ir pasibaigia, paminint kartu su juo nukryžiuotus ir besityčiojančius plėšikus.

Trečiasis pasityčiojimas prasideda ir pasibaigia, paminint Kristaus saukimą dideliu balsu, įjungiant ir pradžioje, ir pabaigoje Eliją (15:35-37). Šie įreminimai atkreipia klausytojo-skaitytojo dėmesį, kad tarp jų kas nors

svarbaus yra pasakyta apie Kristų — tai lyg Morkaus eilučių pabrūkimas.

Kiekvienas šių pasityčiojimų ironizuoja po vieną Kristaus karališkumo bruožą, Kristaus titulą, kurį Morkus išryškina kančios atpasakojime, ir kurio Morkus paskelbė evangelijos pачioje pradžioje, tuo pasakydamas, kaip jis šioje evangelijoje žada Kristų pristatyti. Pačioje pirmoje evangelijos eilutėje, kuri

laikoma Morkaus paties šiai evangelijai duota antrašte, skaitome: „Jėzaus Kristaus, Dievo Sūnaus, gerosios naujienos pradžia.“ Šioje antraštėje žodis „Kristus“ nusako Jėzų kaip karalių — „Kristus“ yra graikiškas atitikmuo hebrajiškam „Mesijas“.

Pirmasis pasityčiojimas — Jėzus nežydų karalius. Pirmame pasityčiojime iškeliama Kristus kaip karalius nežydiškoje visuomenėje. Morkus čia meistriškai pavartoja ironiją: romėnai, žydų tautos pavergėjai, okupantai, tyčiojasi iš Jėzaus, kaip pretenzento į žydų karalių — Mesiją. Terminas „žydų karalius“ yra nežydų terminas; žydai jį būtų vadine Mesiją. Čia dar viena ironija: Pilotas žydoms norėjo paleisti jį karalių, bet žydai jį atmetė, tad jis liko karaliumi nežydoms. Tai dar viena ironija — ir romėnai Jėzų pajaukia ir kankina kaip karalių.

Šis pasityčiojimas pasibaigia dar ir paskutine ironija: romėnai baigia savo pasityčiojimą, šį karalių neva pagarbindami. Tikinti, kuriam Kristus iš tikrųjų yra ir karalius, ir Dievas, šį Morkaus sceną numatyta piktinti iki ašarų. Kristus mums yra karalius: mes jį apvainikuotume, aprengtume purpuru, mes rūpintumėmės jo didžiausiu patogumu ir galiausiai jį pagarbintume. Tačiau Kristus, nors būdamas karalius, dėl to, kad jis yra ištikimas savo Tėvui, susilaukia tik ironiškiausios pagiežos, kančios ir mirties.

Antrasis pasityčiojimas: Kristus — Izraelio karalius. Antrasis pasityčiojimas vyksta, Jėzui esant ant kryžiaus. Šio pasityčiojimo pradžioje, pažymėtoje trečia (Nukelta į 4 psl.)

Lietuva tebelaukia...

(Atkelta iš 1 psl.)

naujomis akimis ir palikę už durų savo negyvenimiškus principus, ambicijas ir intrigas sėskime už apskritojo stalo ir kaip Siksto koplyčios konklaavoje — nevalge ir negėre, nepasikėlimo nuo to stalo tol, kol nesudarysime bendro, efektyvaus ir veiksmingo veikimo Lietuvai plano, pirmiausia siekiant viso pasaulio paramos. Pastarasis uždavinys labai nelengvas ir jo rezultatai ne iš karto pasiekiami, tačiau šio tikslo siekimas dabar yra privalomas visiems.

Jau kuris laikas pasaulio laikraščiai, įskaitant ir pačius didžiuosius, dažnai rašo apie sovietų užgrobtuosius Pabaltijo kraštus ir apie tai, kas juose dabar vyksta. Deja, tų jų pastangų beveik neatspindi mūsų išeivijos lietuviškoji spauda. O labai reikėtų visiems lietuviams žinoti kada, kam ir koku adresu siųsti gausias padėkas už visą tą Lietuvai tikrai reikšmingą žurnalistinę paramą jai, kad ir toliau toji pasaulinė spauda pasiliktų dėmesinga Lietuvai ir kitiems abiem Pabaltijo kraštams. Pamėginkime tą kitataučių spaudą papirkti nors lietuvišku mandagumu, nuosirdumu ir ... lankstinukais apie Lietuvą.

Mažiau kaip prieš metus buvo keliama idėja Amerikos didžiojoje spaudoje už 25,000 dolerių nupirkti tiktai vieną vienkartinį puslapį, paskirtą Lietuvai. O dabar ar kas nors suskaičiavo kiek šimtų puslapių, išeivijai nekainavusių nei cento, Pabaltijo kraštams paskyrę vien tiktai patys didžiausieji pasaulio laikraščiai?

Pagaliau, ar žino dabar besikeičianti aukščiausioji Amerikos valdžia apie tai, kaip Amerikos lietuviai reaguoja į dabartinius įvykius jų pačių tėvynėje?

Ar dabar daroma viskas, kas įmanoma ir kas neįmanoma, norint užsitikrinti konkrečią ir tikrai efektingą paramą Lietuvai iš JAV vyriausybės pusės? Daug kartiniai JAV vyriausybės patvirtinimai, jog ji ir toliau nepripažins Lietuvos įjungimo į TSRS dabar Lietuvos jau nebepatenkina. Ji labai gerai prisimena tas JAV vyriausybės klaidas, padarytas dar nepasibaigus Antrajam pasauliniam karui, kurios nulėmė tragišką Lietuvos likimą.

Ar kas nors dabar daroma, kad sovietų užgrobtą Pabaltijo kraštą klausimas būtų pagaliau įvestas į Jungtinių Tautų Organizacijos Generalinės asamblėjos dienotvarkę? Nejaugi Lietuva, Latvija ir Estija ir dabar dar nenuspėlnė, kad joms aukšto lygio tarptautinėse organizacijose, konferencijose ir pasitarimuose būtų rodomas toks pat dėmesys, kaip, pavyzdžiui, nuolat yra rodomas Afganistanui arba palestiniečiams? Nejaugi Pabaltijo kraštai tiktai krauju galėtų tokį dėmesį nusipirkti? Jeigu taip, tai krauju užmokėta avansu jau prieš keletą dešimtmečių!

Ar nebus praziopsota proga vėl į Ameriką atvykstančiam Michailui Gorbaciovui priminti, jog Pabaltijo kraštų išeivija užjūriuose atsidūrė, vengdama stalininio teroro ir represijų, ir kad su jos nuomonėmis dar ir dabar sovietams yra privalu skaitytis?

Visų tokių ir panašių klausimų fone tiesiog koku skaityti tokius banalius skelbimus: „Lietuva laukia laisvės — remkite Tautos fondą!“ Lietuva ne laukia, o jau dabar kovoja dėl savo laisvės!

Rašantis neturi tikslo ką nors mokyti ar vien tik priekaištauti. Šiuo rašiniu norima tikrai įspėti, jog Lietuvos dabartinė padėtis yra tiesiog kritiška, nes ji stovi prieš išsilaikymo arba visišką (Nukelta į 4 psl.)

„Vakaras miesto širdy“

Nuotrauka Sauliaus Paukščio (Vilnius, Lietuva)

Iš septynioliktosios Lietuvių fotografijos parodos, vykusios 1988 m. spalio mėn. 21-30 d. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje.

Kaip ažuols drūts prie Nemunėlio

K. BARĖNAS

Ir svetur, pastaraisiais metais lyg ir kiek apkeistas, staiga atgijo domėjimasis Mažąja Lietuva: plečiasi ligi šiol ištveręs anų vietų lietuvininkų sąjūdžio veikla remti. Susidomėjimas ta kadaise lietuviškų giminių apgyvendinta, o dabar rusų pasimėta žeme ir Lietuvoje didėja. Žemės kol kas niekas nesiruošia atiduoti lietuviams, tai tautiečiai daro nors tiek, kad ima stipriai domėtis ano krašto praeitimi ir kultūra. Nuo pat pokario vis buvo prisimenamas vien Kristijonas Donelaitis, tas ten gyvenęs ir kūręs didysis lietuvis. Jis ne tik ne kartą iškilmingai minėtas, ne tik jo kūriniai vis naujomis laidomis leista, bet apie jį ir jo darbus ir mokslinių studijų apšvietą išleista.

Ilgai vis žvaizdomis, atrodo, į Vydūną žiūrėta — dėl jo čia, čia tas vis, matyt, užkliūdavo, nemalonėjis jis ir jo palikimas laikytas. Dabar jau ir nuo jo ir jo kūrinių pradeda nuimti nemalonės etiketę. Štai neseniai pamėnėta jo gimimo 120 metų sukaktis. Ta proga šis tas parašyta. Jo raštų mažą kas teisėta, bet planuojama, žadama.

To susidomėjimo ir noro sudominti ano krašto praeities kultūros duomenimis rezultatas, be abejoj, yra ir 1986 metais „Vagos“ Vilniuje poezijos bibliotekos serijoje „Vermės“ išleista Domo Kauno sudaryta ir jo įvadą ir paaiškinimą aprūpinanti antologija *Kaip ažuols drūts prie Nemunėlio* (430 puslapių). Knygos paantraštelė dar nurodyta: „Iš Mažosios Lietuvos XIX a. — XX a. pradžios lietuvių poezijos“. Sudarytojas, dažnai periodikoje parašęs įvairiomis Mažosios Lietuvos temomis, bus čia įdėjęs nemažą darbą, nes šiai knygai parinkta poezija toli gražu ne visa buvo išleista rinkiniuose, kai ką teko parinkti iš periodikos, kalendorių ar rankraščių. Matyt, kad rengėjo pečių negultų per didelę atsakomybę už tokios knygos išleidimą, dar ir, palyginti, didoka Justino Marcinkevičiaus pirmininkaujama redakcinė komisija leido jos rankraštį per savo sieta: A. Baltakis, K. Doveika, V. Kubilius, V. Sventickas ir H. Zabulis — poetai, literatūros istorikai ir kritikai.

Reta tai knyga, bet 5,000 egzempliorių turbūt užteks, nes vargu ji gali būti tikta eiliniams poezijos mėgėjui, kuris įpratus moderniau parašytus kūrinius. Čia juk ir kalba pilna germanizmų ir kitokių jau šiandien atgyventų ir išguitų senienų, ir eiliavimas dažnai ypač primityvus. Bet džiaugsis tie, kurie

Mikėlis Hofmanas

Fridrichas Bajoraitis

trokšta pažinti, ką tie vadina mieji lietuviški prūsai yra sukūrę ir ką jie savo kūriniuose rūpinosi išskirti. Jų poezijos daug buvo ten leistuose laikraščiuose ir kalendoriuose, ir šiai knygai atrinkta jos tik dalis, daugiausia vis tie dalykėliai, kurie buvo labai populiarūs ir po keletą kartų perspausdinami. Didžiausias (net 119 puslapių) iš rankraščių paimtas kūriny yra Jurgio Zauervaino poema „Nemuničiai“, kurią, kaip Domas Kaunas knygos įvade rašo, „simboliškai galėtume pavadinti kaltinamųjų aktu kryžiuočiams ir imperalistinei Vokietijos valstybei. Per gamtos, buities, liaudies švenčių ir dramatiškų įvykių aprašymą prasiveržė didžiulė autoriaus širdgėla dėl lietuvių tautos likimo, barbariškos mažųjų nacijų, jo paties vaizdžiai pavadintų „žemės druska“, priverstinės asimiliacijos vienoje iš civilizacijos Europos šalių“.

Prūsijos lietuvių atitinkamais metais stiprią veiklą, o tarpais dėl tenyščių sąlygų susiaurėjusią ar ir visai nutrauktą mažą kas Didžiojoji Lietuvoje plačiau pažino ar pažįsta. Tad ši antologija jau nemažas indėlis bent per ją poeziją susipažinti, kas jiems skaudėjo ar rūpėjo. Jų poetai daugiausia ir rašė aktualiomis temomis, visada jausdami savo skriaudas nuo kryžiuočių laiku,

pasisakydami už gimtąją kalbą, ragindami veikti.

Šioje antologijoje, žinoma, nėra Kristijono Donelaičio, kurio kūriniai pokariu buvo išleisti jau nebe kartą. O iš viso čia pristatoma net 30 poetų, pradedant Kristijonu Gotlybu Milkumi ir baigiant Ieva Simonaityte, kuri literatūrinį aukštybių pasiekė kaip prozininkė, bet, dirbusi spaudos darba, gal daugiau iš reikalo, o ne iš pašaukimo anksčiau yra rašiusi ir eilėraščių ir sukūrusi apie 100 jų, nors Domas Kaunas tuos jos kūrinius vertina ne kaip: „Poetės eilėraščiai primityvoki, įkyraus agitacinio tono, be gilesnio jausmo ir minties polekio. Šlubavo eilėdara ir kalba, ne kiek nutolusi nuo prozos“.

Kai kurie tų poetų pristatomi su vienu, su keliais ar visu pluoštu eilėraščių, o po kelias dešimt puslapių užima Fridricho Bajoraitis ir Mikėlio Hofmano kūrinėliai. Jie prabėle nepalyginamai veržlesne, dinamiškesne gaida, nors neutolo nuo tradicinių lietuvininkų literatūros saviraiškos būdų nei jos temų. Paukštelius pasirašinęs Bajoraitis (1883-1909), miręs džiava, buvo baigęs mokytojų seminariją, parašė tik apie 50 ligi šiol žinomų eilėraščių, kurie autoriui pelnė visuotinį pripažinimą. Jo kūryba buvo įmyiai brandesnė, subtilesnė. Tai vienas ryškiausių, o gal net ryškiausių 20- to a. pirmos pusės Mažosios Lietuvos poezijos pavyzdžių, iš kurių įkvėpimo sėmėsi kiti poetai bei kultūrinio gyvenimo organizatoriai, kaip rašo Domas Kaunas. Skaitytąją labiausiai, sako, patraukdavo tėviškos meilės nuosiridumas, subtiliai išreikštas raginimas priešintis asimiliacijai ir socialinės neteisybės pajautimas, patriotinis patosas. Jo eilėraščiai iki šiol lietuvių laikų vis buvo perspausdinami periodikoje, kalendoriuose, mokykliniuose vadovėliuose, deklamuojami šventiniuose renginiuose.

Mikėlis Hofmanas (1889-1921), kitas jaunas miręs džiovininkas, eijęs Bajoraitio tradicijų keliu, nebaigęs aukštesnių mokslų ir neatitrukęs nuo kaimo aplinkos — nuo savo Musaičių kaimo, kurio dabar jau nebėra. Kas jam pasisekė, tai išleisti tris savo eilėraščių knygeles.

Daug kam gal beveik naujiena bus, kad ir Vydūnas rašė eilėraščius (jų antologijoje išspausdinti 15). Rašė ir Martynas Jankus (5 pavyzdžiai išspausdinti).

Ir kiti yra palikę įdomių kūrinių, tegu šiandien ir nebe-patrauklios formos. Tos jų mintys brangios, nors dažno nekoko būta eiliuotojo. Va, man į akis krito Kristupo Lekšo poros gana telpių puslapių eilėraštis „Lietuviški kiemų vardai“. Poetijos (Nukelta į 4 psl.)

Iš Mažosios Lietuvos XIX a. — XX a. pradžios lietuvių poezijos

Fridrichas Bajoraitis

PIRMYN!

Pažistu žemele —
vaisinga dirva,
grazi ta šalelė,
grazi Lietuva!

Ten ošia girelės,
kad siaučia audra,
ten žydi kvietelės,
grazi Lietuva!

Ten mislys žmoneliai:
kaip skamb jų daina!
Ko žib jų veideliai?
Grazi Lietuva!

Girdėjau šnekelę:
„Bet ji per menka,

sunyks ta tautelė —
jau ji per sena!“

Tiesa, jūs, kvailėliai,
greit einat senyn,
bet mes, lietuveliai,
mes gemam — pirmyn!

(1906)

LIETUVIŲ ATBUDIMAS

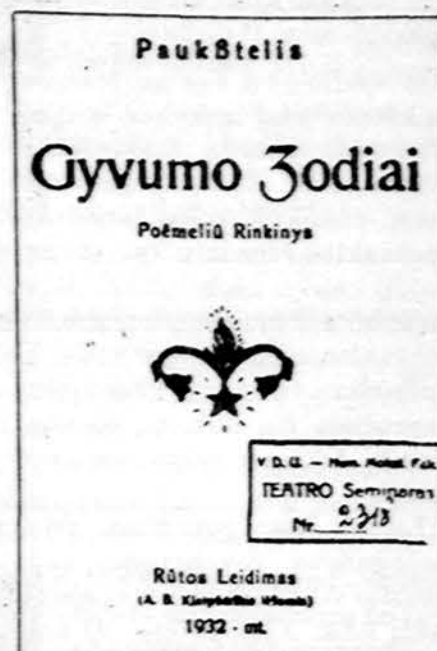
Broliai, sesers, žinot jau?
Lietuva atbunda!
Ir girdėjau, ir mačiau:
visur kruta, juda!
Visur skamba tie garsai:
„Visur vieš lietuviškai!“

Mes, mes — neprąšusim!
Buvom! Esam! Būsime!

Ne garsų tik — ir darbų
galim jau matyti:
knygų štai lietuviškų
siūlo mums skaityti!
Siūlo mums — skaitysime
ir vienybėj dirbsime.

Mes, mes — neprąšusim!
Buvom! Esam! Būsime!
Broliai, kas dar būt atstu,
šiandien į vienybę!
Ir narsu tada šventu
griaukim atkaklybę.
Ir atsiekim, kas gera,
kas gražu, lietuviška —
Ne, mes neprąšusim!
Buvom! Esam! Būsime!

(1906)

Fridricho Bajoraitio eilėraščių rinkinys „Gyvumo žodžiai“ (1932), sudarytas ir išleistas Vydūno.

Mikėlis Hofmanas

Kam šniokščia tie vėjai ir ko jie raudoj?
Dėl ko jų balseliai taip gaudūs pastoj?
Ak, gaisro gražumas, prislėgta šalis,
ir visur buklumas, kur kreipi akis!
Ir patys tie žmonės lyg tartum akis
i papultį bėga tiesiog tekini!

Rods, vėjai kel rauda, rūsti jų širdis,
kad tauta nejaucia, jog moj jai mirtis.
Kad vėjų tą raudą išgirstų visi
ir rengtų į kovą didi ir maži!
Tad būtų mums vėjai paveikslas narsus,
begaudžiant mums viltį, ateities laikus!

(1913)

Ko liūdna, širdelė, kam rauda gimdai?
Artyt ryt žiemelė, jau krinta sniegai!
Tiek amžius praėjo, daug metų sunkių,
kiek svietas kentėjo, kiek teikė skriaudų?

O žiema kad lankos, ar vargas tai koks?
Lyg drobė tad lankos, gražumo nestoks.
Išties juk nori gyvybę visa,
ir žemė nuvaro, ji miego pilna.

Jau patals ją kloja minkščiausiu pūku,
o medžiai per vėją daug teik jai dainų.
Kad grįžt vėl saulelė prie dangaus aukštyn,
sušils tai žemelė, eis širdis linksmyn.

(1913)

JAUNYSTĖS SAPNAI

Kur pradingo tie laikai,
kai jaunystės spinduliai
mano širdį užžavėjo
ir daug laimės man žadėjo —
o dabar lyg vaiks verkiau!
Kaip pavasario žiedai,
vėjo draskomi ūmai,

taip ir mano tos svajonės,
bergždžios jos, be abejonės,
n'išsipildys niekada.
Jau gulstau apie kapus,
ar jau gūstau aš į juos?
Ne, per jaunas čia sustoti,
už tėvynę reik kovoti —
pataisyti reik klaidas.
Man beaueklėjant sapnus,
veltui bėgo laiks sraunus.
Gaila man jaunų dienelių,
gaila n'užbaigtų darbėlių,
štai senatvė jau ir čia.

(1919)

Į DARBĄ!

Į darbą, artojai,
žiemos nūn pavojai
nebegadina mūs.
Jau čiulba paukšteliai,
jau sprogsa medeliai,
jau šalčiai pražus.

Mikėlio Hofmano eilėraščių rinkinys „Jaunimo aidai“ (1920).

Į darbą šiandien!
Taip kviečia kiekvieną
perkūno balsai.
Tai arkim, akėkim
ir grūdus tuoj sėkim —
lai auga javai.
Prie tautiško darbo,
brangiausio mūs skarbo
subruskim visi!
Prikelkim tėvynę —
išauš mums gadynė
po audros šviesi.

(1919)

AŠ NORIU KOVOTI!

Aš noriu kovoti
už laisvę tautos
ir dirbdams išvysti
grožybę aušros...
Aš trokštu liuosybės
tėvynei ir sau.
Tarp priešų nelaisvęj
gyvent atgrisau.
Ką gelbt mane turtai,
kad vergas esu!
Kad šiandien vergovės
juk pančius nešu.
Dar svetims liežuvis
tebskamba tarp mūs,
sakykit man, broliai,
ar vis jau taip bus?
Dar svetimas kardas
tebsadina mus,
ar Nemūnas, Rumbynas
jau visad jų bus?
Bet žinom kiekvienas,
kad mainos laikai.
Žinokim, jog laisvęj
augės mūsų vaikai.
Matau tenai rytuos
brūkšmelį aušros...
Prašvis mums saulelė
gadynės laisvos.

(1919)

Kristupas Lekšas

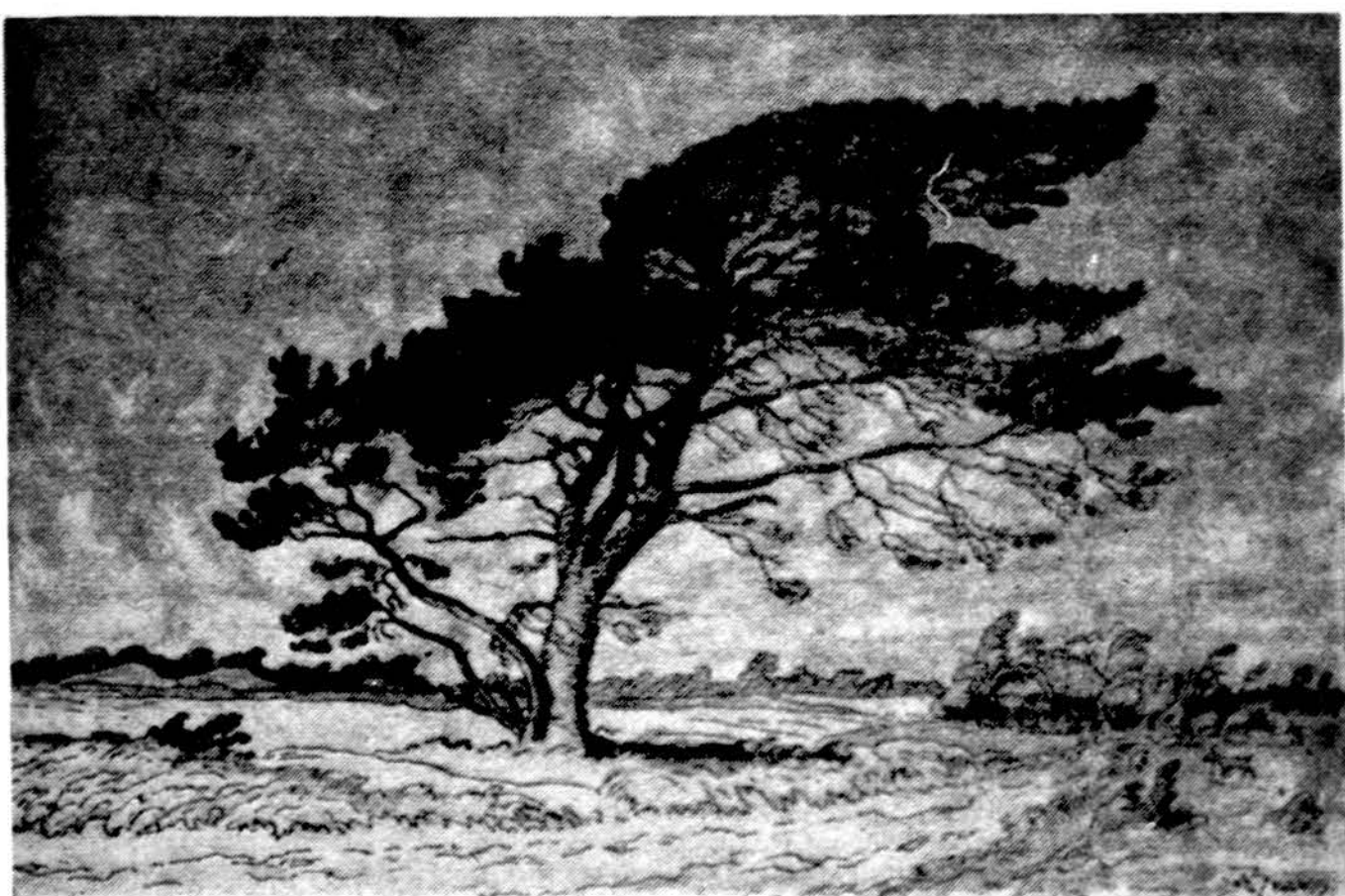
LIETUVIŠKI KIEMŲ VARDAI

Kretinga ir Miškogaliai,
Priekulė, Lankupiai,
Šudibardžiai bei Pabalai,
Vyžiai, Pabudupiai.
Vaižėnčiai, Skirbštės, Eglininkai,
Traksėdžiai, Begėdžiai,
Naujininkai, Šilininkai,
Gnybalai, Klaipėdžiai.
Vanagai, Striliai, Bitėnai
Ir Vilgai, Balandžiai,
Šūdėnčiai, Kintai, Šilėnai,
Žardviečiai, Pautkančiai.
O Jakštai, Gudai, Užpirdžiai,
Dideli Tabakiai,
Stoniškiai, Kiškiai, Pagirdžiai,
Lazdenai, Dvišakiai.
Bet Mineikiai, Smiltininkai,

Šūdėnai, Povilkiai,
Dručiai, Krukiai, Oziapinkiai,
Pleinė, Susimilkiai.
Čia Švirksčiai ir Versmininkai,
ir Spingiai, Prūsėliai,
Žagarai bei Žardininkai,
Kūgeliai, Kalveliai.
Tauerlaukiai ir Jonaičiai,
Kirlikai, Barzdėnai,
Budėliemčiai bei Piktaičiai,
Paleičiai, Kreivenai.
Šiukšta Stenčel, Šakūnėliai
ir Plikai, Vytutai,
Melnaragiai, Kaukėnėliai,
Užpelkiai bei Šniaugštai.
Puskepaliai, Noragėliai,
Tirkščiai, Šūdėdimai,
Rusnė, Akmina, Trušėliai,
Pašyčiai, Minkštimai.
Tilžė, Klaipėda, Miesteliai
ir Svarai, Katyčiai,
Šunėliai, Šilininkėliai,

Išdagai, Norkyčiai.
Gyverlaukiai, Laukininkai
ir Strazdai, Raukučiai,
Šudėraičiai, Aukštėninkai,
Sausgalviai, Degučiai.
Prosit, Kiškiai, Raukutynai
ir Blauzdžiai, Musaičiai,
Antlečiai, Šepliai, Skvirblynai,
Virbalai, Klapaičiai.
Vabalai, Baubliai, Degimai,
Krauleidžiai, Kalnėnai,
Juodgaliai, Kaksčiai, Mažrimai,
Karklė, Piktupėnai.
Vėl Snapai, Snargliai, Smulkėliai,
Užlekniai, Rubokai,
Trakininkai bei Gaideliai,
Kumeliai ir Sokai.
Girininkai, Kunkiai, Raudžiai,
Papušynai, Miškas,
Kulmenai ir Kulčiai, Graudžiai,
bus šiek tiek — ir viskas.

(1912)

Adomas Braks

Lietuvos pajūry

Adomas Braks (1886-1952) — vienas iš Mažosios Lietuvos politinio, kultūrinio ir organizacinio gyvenimo vadų. Kaip dailininkas, iliustravo Vinco Kudirkos bei daugelio Vydūno raštų leidinius, sukurė nemažai didesnių grafikos bei tapybos darbų. Mirė nukankintas Sibire, kur buvo išvežtas 1941 metais.

Linksma Užgavėnių folkloro pynė: Dainavos ansamblio pastatymas Chicagoje

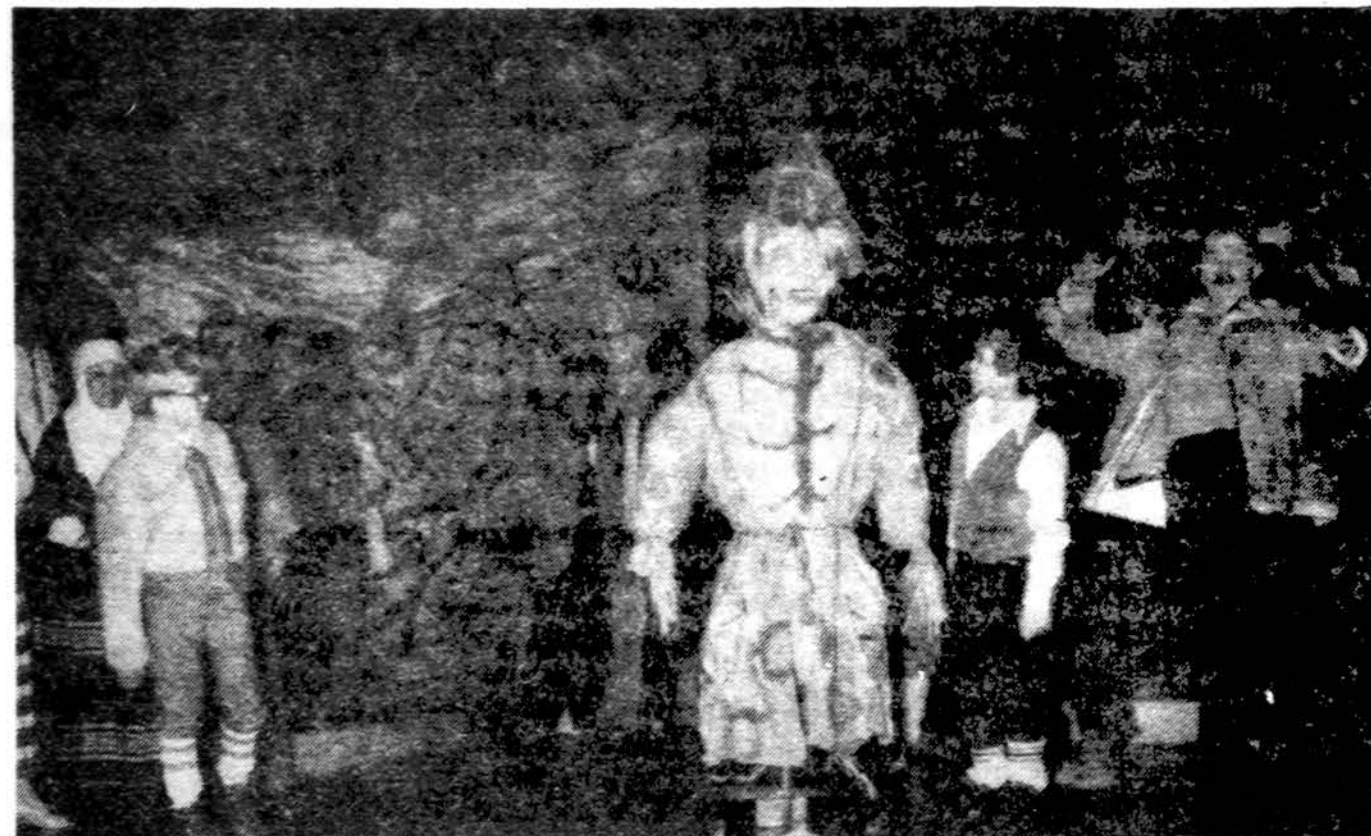
MYKOLAS DRUNGA

Lietuvių meno ansamblis Dainava, prieš dvejus metus į sceną išvedęs „Lietuviškas vestuvės“, š.m. spalio 30 d. toje pat Marijos aukštesniosios mokyklos salėje, Chicagoje, pastatė „Lietuviškas Užgavėnes“. Sunku vienu terminu nusakyti, kokio žanro tai spektaklis. Muziklu, opere ar vaidinimu jo nepavadinsi, nors jame būta ir muzikos, ir teatro, ir šokio elementų. Gal geriausiai jį apibūdinti kaip su Užgavėnių papročiais bei folkloru susietą dainų, šokių ir teksto inscenizaciją.

Tačiau kaip pavadinsi, taip nepagadinsi. Svarbiausia, kad gausiai susirinkę žiūrovai spektaklį labai šiltai priėmė. O kai nėra didelių meninių pretenzijų, publikos patenkinimas – svarbiausias dalykas, ir to visiškai užtenka.

Užgavėnininkai ne tik patiko žiūrovams, bet ir patys scenoje jautėsi linksmai ir žvaliai. Tas jaukumas persimetė ir į publiką. Visus pagavo iš scenos trykusi gera nuotaika.

Siemėtinis spektaklis – ko gero net įdomesnis, gyvesnis, spalvingesnis už anų metų vestuvinių. Tradicinę kaimo kapelą (akordeonistai Rasa Šoliūnaitė-Poskočienė bei Viktoras Puodžiūnas ir skripiorius Herkulis Strolia) šįkart papildė net 16-os asmenų sodriai, skaidriai skambantis orkestras. O scenoje, šalia choristų bei šokėjų pulkų, sukiojosi ir gausybė individualių veikėjų, atlikusių gerai parinktas kaimo

Vaidinėjant Dainavos ansamblio „Lietuviškas Užgavėnes“ spektaklio 1988 m. spalio mėn. 30 d. Marijos aukštesniosios mokyklos auditorijoje, Chicagoje.

Nuotraukos A. Plenio

žmonių ir užgavėninio paprotyno roles. Spektaklio vaidinimą karūnavo itin stilingos dekoracijos, kaukės ir kostiumai. Iš veikėjų gal labiausiai krito į akį Rima Polikaitytė ir Jūratė Jankauskaitė (dvi itin sveikos, dailaus gymio sodžiaus merginos), Rita Likanderytė (vienos jų drūta tetulė), Julius Balutis (senasis šeimininkas, tetulės brolis), Aldis Baršketis (šeimininko sūnus), Stasys Bernatavičius (Lašininis), Andrius Bernatavičius (Kanapinis), Audrius Rušėnas (labai simpatiškas ir gračingas ožys), Juozas Vieraitis (pirklys alias žydas), Rita Ostyte (meška), Rasa Holenderytė (Giltinė), Gailė Butts (gervė), Danguolė Ilginytė (čigonė) ir Antanas Krutulis, Louis Zurlis bei ypač Kristina Likanderytė (elgetos). Buvo jų ir daugiau. Jie visi žodžiu ir judesiu iš spektaklio padarė teatrą.

Žinoma, viso „pasispardymo“ pagrindą sudarė muzika. Ji susidėjo iš liaudies dainų su orkestro palyda, kelių orkestrinių interliudijų ir kaimo kapelos grojamų šokių. Dainos harmonizuotos S. Gailevičiaus, A. Rekašaus, A. Račiūno, P. Olekos, J. Motiekaičio, J. Neimonto ir kitų, neidentifikuotų kompozitorių. Orkestracija bei interliudijas parengė chorui bei orkestrui dirigavęs Darius Polikaitis. Dainaviečiai traukė švariai ir gana tvirtai (ypač moterys, nors jų sekciijai buvo ir gėrįdžiančio atspalvio); daininio nesulygiavimo su orkestru pasitaikė vos vienas kitas. Atlikimo stiprumu dėmesio verta ypač antros dalies daina „Jau alutis padarytas“. Bendras muzikos pobūdis – malonus ir gana tradicinis (skaityt: romantiškas), savo „moderniais“ (skaityt: priešromantiniais, senoviškais) disonansais išsiskyrę gal tik sutartinė „Čiuž, Čiužela“. Orkestro skambesys – be priežiūros. Tai ir vėl Dariaus Polikaitis nuopelnas. Šio jaunūčio muzikanto vardas lig šiol daugiausia

susietas su estrada. Iš šio koncerto matyti, kad Polikaitis tinka ir vad. „rimtiesiems“ dalykams. Tai greitai bręstanti pamaina Marijošui, Kučiūnui, Vasaičiui, Kaminskui ir Kaznui. Įdomus reiškinys – nors savo orkestro išsivijoj neturim, su dirigentais mums sekasi!

Chorą parengė jo muzikinė vadovė Rasa Šoliūnaitė-Poskočienė. Jos rankose Dainava išlaikė savo pozicijas tarp mūsų miesto chorų – būtent antroje vietoje po operininkų Šokiais Dainavai šį kartą talkino Chicago „Grandis“ (užpėrnai dainaviečiai buvo pasikvietę Lemonto „Sūkuri“). Turbūt

ne užgausime per daug šokėjų, pasakydami, kad „Grandis“ – ne „Grandinė“. Be to, kadangi šiemet kiti spektaklio dalyviai buvo reliatyviai stipresni ir turėjo daugiau ką veikti, grandiečiai nepaliko tokio įspūdžio, kaip anamet sūkuriečiai. Tačiau tai pasakius, negalima neįvertinti didelio vadovės Irenos Smiliauskienės darbo, prie tautinio šokio išsivijimo prilaikant kartais ne taip jau lengvai tvarkomą mūsų jaunimą.

„Užgavėnių“, kaip ir „Vestuvių“, libretą parašė Danutė Bindokienė. Tekstas – aiškus, geras, logiškas. Dailininkai Ada Sutkuvienė ir Jurgis Daugvila

sukūrė jau minėtą butaforiją – scenovaidį, rūbus, kaukes. Jonas Paronis ir Vida Momkutė spektaklį apšvietė. Visa šioji žmogiška ir daiktinė atrama, be abejo, lengvino ir režisierės Zitės Kevalaitytės-Visockienės darbą. Bet jei režisierius nemokėtų režisuoti (o tokių lietuvių scenoje kartais pasitaiko), tai net ir gana nepretenzingas spektaklis būtų galėjęs išsivystyti. Čiagi viskas ejo sklandžiai, be liukų ir kyšančių siūlų. Pamoka mūsų išsivijimo saviškai: kartais saugiau siekti mažiau ir pasiekti daugiau, negu siekti žvaigždžių, o užčiuopti tikrai savo bambą. Dainava šią pamoką gerai išmoko.

ne užgausime per daug šokėjų, pasakydami, kad „Grandis“ – ne „Grandinė“. Be to, kadangi šiemet kiti spektaklio dalyviai buvo reliatyviai stipresni ir turėjo daugiau ką veikti, grandiečiai nepaliko tokio įspūdžio, kaip anamet sūkuriečiai. Tačiau tai pasakius, negalima neįvertinti didelio vadovės Irenos Smiliauskienės darbo, prie tautinio šokio išsivijimo prilaikant kartais ne taip jau lengvai tvarkomą mūsų jaunimą.

„Užgavėnių“, kaip ir „Vestuvių“, libretą parašė Danutė Bindokienė. Tekstas – aiškus, geras, logiškas. Dailininkai Ada Sutkuvienė ir Jurgis Daugvila

sukūrė jau minėtą butaforiją – scenovaidį, rūbus, kaukes. Jonas Paronis ir Vida Momkutė spektaklį apšvietė. Visa šioji žmogiška ir daiktinė atrama, be abejo, lengvino ir režisierės Zitės Kevalaitytės-Visockienės darbą. Bet jei režisierius nemokėtų režisuoti (o tokių lietuvių scenoje kartais pasitaiko), tai net ir gana nepretenzingas spektaklis būtų galėjęs išsivystyti. Čiagi viskas ejo sklandžiai, be liukų ir kyšančių siūlų. Pamoka mūsų išsivijimo saviškai: kartais saugiau siekti mažiau ir pasiekti daugiau, negu siekti žvaigždžių, o užčiuopti tikrai savo bambą. Dainava šią pamoką gerai išmoko.

Karalius kenčiančiam pasauliui

(Atkelta iš 2 psl.)

valanda, Morkus pamini užrašą ant kryžiaus. „Žydų karalius“, po to parodo plėšikus iš abiejų nukryžiuotojų Kristaus karaliaus pusių – dešinės ir kairės. Du apaštalai buvo prašę vietų iš Kristaus dešinės ir kairės, kai jis ateis į savo karalystę (10:37). Bet jam ten atsiradus, tose garbės vietose tebuvo du plėšikai, nes apaštalai, kančios išsigandę, išsilakstė.

Antrieji iš Jėzaus tyčiojosi praeiviai, iš Jėzaus pranašystės atstatyti žydams brangiausia dalyką, simbolių Dievo buvimo su savo tauta – šventyklos (15:29). Mesijas turėjo būti tas, kuris apsaugotų šventyklos šventumą, ją apvalų nuo pagonių išniekinimo, o Kristus, žydų akimis, net savo kūno šventumo negali apsaugoti nuo pagonių romėnų išniekinimo. Krikščionys, kurie žmogaus kūną supranta kaip Dievo šventyklą ir Kristaus kančią kaip jį atperkantį, apvalintį nuo nuodėmės pančių, čia mato aštrią ironiją.

Trečioji tyčiojosi žydų tautos vadai – iš jo kaip Mesijo, Izraelio karaliaus, kuris net pats savęs negali išgelbėti (15:31-32). Čia vėl aštriausia ironija, nes Kristaus mirtis kaip tik yra ne tik žydų, bet ir visos žmonijos išgelbėjimas.

Trečiasis pasityčiojimas: Jėzus – Dievo Sūnus. Trečiojo pasityčiojimo vaizdas (15:34b-36b) prasideda su Jėzaus šauksmu: „Eloji, Eloji, lema sabachthani“? Tai Sūnaus šauksmas į savo Tėvą, kurį jo nepažinusi ir jį atmetusi tauta interpretuoja kaip šaukimąsi Elijo, šauksmą išgelbėjimo, mesijinio darbu žiauriai nepasisekus.

Žydų lauktasis ženklas, kad Mesijas ateina – tai Elijo pasirodymas. Šis Elijo paminėjimas Jėzaus kančioje primena 9:11-13 skaitytą apaštalu užklausimą Jėzaus, kodėl pranašystėse rašoma, kad prieš

Mesiją turi ateiti Elisas. Jėzus, turėdamas Joną Krikštytoją galvoje, atsako, kad Elisas jau buvo atėjęs, „ir jie padarė jam, ką norėjo“, t.y. nužudė, „taip, kaip apie jį parašyta“. O skaitę

Oskar Kokoschka. Nukryžijimas ir vaikai. Iš Vatikano Šiuolaikinio meno muziejaus.

evangeliją nuo pradžios, prisimename, kad Jonas Krikštytojas buvo apibūdintas tomis pačiomis dykumose gyvenančio pranašo detalėmis, kaip ir Elisas Senajame Testamente.

Idomu ir tai, kad 9-tame skyriuje paaiškinimai apie Eliją įreminami kėntiesiančio Žmogaus Sūnaus pranašystė ir kad Kristus dar buvo užsiminęs Eliją per savo atsimainymą. Morkus iškelia ironiją ir šiame Jėzaus šauksme. Žydai mano, kad Jėzus šaukiasi išgelbėjimo iš Elijo (kurį skaitytų jai žino buvusį nužudytą Jono Krikštytojo pavidalę, ir tad negalėsiantį jo išgelbėti), bet iš tikrųjų Jėzus šaukiasi savo Tėvo – Dievo 22-sios psalmės žodžiais: „Dieve, mano Dieve, kodėl gi mane apleidai?“ Būdamas Dievo Sūnus, Jėzus

savo mirties momentu reiškia ne beviltiškumą, bet viltį, užgiedodamas psalmę, kuri baigiasi pasitikėjimu, kad Dievas savo tarną išgelbės. Pasivėdęs Dievui per visą savo gyvenimą, Kristus, tikrasis Izraelio karalius ir visos žmonijos Mesijas, pasirodė ir ištikimasis Dievo Sūnus iki patutinio savo atodūsio, vykdamas visos žmonijos atpirkimo darbą, taip, kaip Morkus jį apibūdino savo evangelijos pirmoje eilutėje.

Morkaus evangelijoje Jėzus iš tikrųjų yra pats galingiausias valdovas, naudojantis paties Dievo Tėvėro galią tramdyti audras, gydyti žmones, atleisti nuodėmes ir prikelti iš numirusių. Jėzus – iš tikrųjų galingas vadovas, patraukęs ne tik žydų, bet ir nežydų minias savo skelbiama gerąja naujiena. Bet jo didžiausias, daugiausia galybės reikalaujantis darbas – galutinis nuodėmės ir mirties nugalėjimas – reikalavo jo gyvybės aukos. Jis, būdamas ištikimasis Dievo Sūnus, jo valios vykdytojas, net ir šios aukos nepagailejo – visiškai, sąmoningai priimdamas žmogišką mirtį visoje jo silpnybėje, imtinai ir su mirtimi.

Kaip tik tuo žmonių meilei pasišventusiu žmogiškumu jis parodė ir savo dieviškumą, savo karališką galybę – nužemintu tarnavimu kitiems. Ir tie, kurie norime jame gyventi, juo sekti ir tuo nugalėti ir ligas, ir nuodėmes ir net tamybų galybes – turime rūpintis, taip, kaip jis – pirmiausia pasivesti jo Tėvo tarnybai – ginti išnaudojamą, skriaudžiamą, paverttą, nežūrint piktųjų galių, kurios prieš mus tame darbe sukliūtį ir norėtų mus fiziškai sunaikinti. Antano Terlecko žodžiais, „Blogiausia, ką jie gali mums padaryti, tai nužudyti.“ Tai yra karaliavimas su Kristumi, sėdėjimas jo galybės dešinėje ir kairėje, dar čia žemėje esant. Tokie bus mūsų darbai, nes toks mūsų triumfuojantis karalius.

Kaip ažuols drūts...

(Atkelta iš 3 psl.)

jame turbūt nėra ko net pradėti ieškoti. Bet kai tose lietuvininkų žemėse vietovardžių pavadinimai buvo keičiami į vokiškus, dabar jie iškeisti į rusiškus visokių čystus ir nečystus pridus, tas eileraštis turėtų būti brangus dokumentas, nes jame surašyti 1912 metais buvę lietuviški kaimai ir miestai!

Knyga parengta, kaip sakoma, moksliskai. Duota žinių apie poetus, kurių kūrinių spausdinami. Paruoštas ir žodynėlis. Išspausdintos ir 35 iliustracijos – kai kurių poetų portretai, knygų viršeliai, vieno kito rankraščio atspaudas. Tarp jų yra ir poetiška poza nufotografuoto dar jauno Vydo nuotrauka ir jaunos Ievos Simonaitytės, kurią esame įpratę matyti nuotraukose jau pagyvenusią ar susenusią. Abiejų tos nuotraukos, bent svetur, gal niekada ir nematytos.

Laiškas redakcijai

Ačiū už šeštadienio, lapkričio 12 dienos, *Draugo* literatūrinės dalies „Kertinės parštės“ labai konkrečias mintis ir siūlymus. *Draugas* iprastai pas mus ateina savaitėm pavėlavęs ir po 4-5 numerius kartu. Šį kartą iplaukė vienas ir pašto dėžutė labai greitai. Kaip tik šiandien prašiau laišką (Lietuvon) su panašiomis idėjomis ir siūlymais. Dabar pats laiškas vienam iš Lietuvos vyskupų [...] atvažiuoti į Ameriką aukų Katedrai, Prisikėlimo bažnyčiai, Šv. Kazimiero bažnyčiai.

Reikia dokumentuoti visas video juostas. Gal imtųsi reikalą ir rankas JAV LB Švietimo taryba??? Žodžiu, darbų marios. Tokių sugestijų reikia daugiau, praktiškų.

Kun. Viktoras Dabušis
Seminole, Florida

„Anties“ vadovas Algirdas Kaušpėdas dainuoja kartu su džiūkų liaudies dainų propaguotoja Veronika Janulevičiūte viename koncerte Vilniuje.

Nuotrauka Audriaus Zdanavičiaus

Iš Italijos – lietuviška „Antis“

Lietuviai jaunuoliai nė kiek nemažiau domisi šiuolaikine muzika, kaip jų bendraamžiai draugai amerikiečiai, tik iki šiol nebuvo jiems per daug progos susipažinti su Lietuvoje kuriamą šio žanro muzika. Tačiau, kai atsirado roko grupė „Antis“, viskas pasikeitė. Pralaužia išsivijimo muzikos „gintarinė uždanga“. Net ir JAV lietuviai užsikrėtė Algirdo Kaušpėdo vedamo ansamblio „bytu“. „Antis“ neseniai buvo nusikridusi į Italiją ir ten, Romoje, Venecijoje bei kitur sėkmingai koncertavo. Šiltai italai priėmė tikro lietuviško „Anties“ roko atspalvio muziką. Štai Kaušpėdas pasakoja: „Norėdami įveikti kalbos barjerą, teatralizavome koncertus. Atsigaubėme šioji tokia scenografija – maskuojančius tinklus su ištigusias autoritetų portretais. Viršuje iškabinome ansamblio „politbiurą“ ir septynių metrų ilgio užrašą „Antis“. Nepamiršome savo nuolatinių draugų – manekenų ir iškamšų ir dar visokių keistų rakanų. Jau pirmą dieną susipažino su Romos lietuviais, Vatikano radijo bendradarbiais ir atvykusiais iš Amerikos lietuviais. Jie labai maloniai mums visur talkino ir net, bijodami įžeisti

arba pakenkti Sąjūdžiui, derino radijo laidų, liečiančių mus, tekstą. Diktore Nijolė Tutkaitė išvertė dainų tekstus. Vieni mus išėjo, kad žodžiu „mafija“ Italijoje nereikia piktnaudžiauti, nes gali juos įžeisti, kiti mus tikino, kad mafijos tema Italijoje, kaip ir kaubojų Amerikoje – seniai sugyventas sumuštinis“. Šiaip ar taip, „Anties“ „mafija“ italai sutiko gerai“.

Chicago „Žemė L“, jaunesniųjų lietuvių profesionalų redaguojama ir išlaikoma savaitinė radijo laida, propaguoja lietuvišką roką. Šio vakaro, lapkričio 26 dienos, laidoje, 8:40 iki 10 v.v., „Žemė L“ perduos specialiai iš Romos gautą ciklagičio Algirdo Sodonio padarytą interviu su „Anties“ roko grupės nariais per WPNA radiofoną 1490 AM ruožu iš Oak Park, Illinois. ŽL.

• Dailininko Alfonso Dargio (Friedrichshafen, Vakarų Vokietija) 80-ties metų sukaktuvinė paroda buvo vakar, lapkričio 25 diena, atidaryta Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje. Parodoje ištatytai patys naujausi Alfonso Dargio darbai. Paroda vyks tris savaitgalius – iki gruodžio 11 dienos.

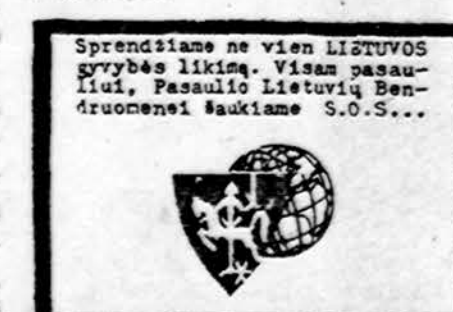
Lietuva tebelaukia...

(Atkelta iš 2 psl.)

pralaimėjimo alternatyvą. Visiems turėtų būti aišku – jeigu Lietuva dabar savo artimiausiuose siekimuose pralaimės ir praras tai, ką jau yra išsikovojusi, okupacijos varžtai vėl ilgiems dešimtmetiams ją užsmaus taip, kad ji kažin ar kada nors beatsigaus.

Džiaukimės ir toliau dabartiniais mūsų kovojančios tautos dalies pasiekimais, tačiau nepraraskime sveikos nuovokos ir jau šiandieną pradėkime daryti viską, kad nuo Lietuvos atitolūt jai gresiantis didelis pavojus.

Lietuvos tikrosios laisvės ir nepriklausomybės atgavimo tolimasnis sprendimas pareis nuo to, kaip išsiskirs dabartinė įtampa, kurią dabar pergyvena visa Lietuva, siekianti ne galutinio, o artimiausio savo tikslo – visiško savarankiškumo beveik visose gyvenimo srityse, kol kas pasiekiant TSRS sudėtyje. Kad tikrai toks kelias į tikrąją Lietuvos laisvę dabartinėje Lietuvos situacijoje yra įmanomas ir realus, to nematyti negalima.

Iš „Sąjūdžio žinių“ Nr. 34.

Lietuva dabar šaukiasi pagalbos ir laukia paramos iš viso pasaulio, nes ji nėra tikra dėl savo rytojaus. Tarpininku tarp paverptosios Lietuvos ir pasaulio gali būti tik mūsų išeivija. Toks tarpininkavimas dabar turėtų būti pagrindinė mūsų misija.

Laisvinkime Lietuvą konkrečiu ir efektyviu veikimu ir lietuviškojo sąmoningumo ugdymu bei stiprinimu mūsų pačių tarpe.

Vytautas Skuodis